Ulakbilge
Sosyal Bilimler Dergisi

TAMAMLANMAMIŞ OYUNCAK BEBEK AİLESİ HİKAYELERİ ÖLÇEĞİ TÜRKİYE ÖRNEKLEMİ ARAŞTIRMALARINDA 6 YAŞ ÇOCUKLARININ BAĞLANMA DURUMLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Serdal SEVEN[1]
Gökçen İLHAN-ILDIZ[2]
[1]Profesör, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, sseven@fsm.edu.tr ORCID: 0000-0003-3965-4725
[2]Uzzman Öğretim Görevlisi, Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, gildiz@nku.edu.tr ORCID: 0000-0002-2091-5270

Seven, Serdal ve Gökçe İlhan-Yıldız."Tamamlanmamış Oyuncak Bebek Ailesi Hikayeleri Ölçeği Türkiye Örneklemi Araştırmalarında 6 Yaş Çocuklarının Bağlanma Durumlarının Değerlendirilmesi". ulakbilge, 50 (2020 Temmuz): s. 806–817. doi: 10.7816/ulakbilge-08-50-06

ÖZ

Bu araştırmada, Türkiye'de "Tamamlanmamış Oyuncak Bebek Ailesi Hikayeleri Ölçeği (TOBAH)" kullanılarak gerçekleştirilen çalışmalarda 6 yaş çocuklarının bağlanma biçimlerinin tespit edilmesi ve Türkiye'de konuyla ilgili durum değerlendirilmesinin yapılması amaçlanmaktadır. Bu amaç doğrultusunda çocukların bağlanma ortalama puanları ve bağlanma biçimlerinin dağılımı, örneklemlerin ülkemizdeki hangi şehir ve bölgelerden seçildiği, bağlanmayla ilişkisi incelenen değişkenler ve bu değişkenlerden bağlanma ile pozitif ve negatif yönde ilişkisi tespit edilen değişkenlerin neler olduğu sorularına yanıt aranmıştır. Araştırmada, nitel araştırma yöntemlerinden olan durum çalışmalarından doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın örnekleme yöntemi ise amaçsal örnekleme stratejilerinden ölçüt örnekleme yöntemidir. Belirlenen ölçütlere uygun olarak 2006 ile 2020 yılları arasında yayınlanmış 17 çalışmaya ulaşılmıştır. Araştırmanın amacına uygun olarak belirlenen çalışmalar 5 aşamalı içerik analizine tabi tutulmuştur. Yapılan analizler sonucunda; çalışmalarda belirlenen bağlanma ortalama puanlarından en düşük puanın 14.20, en yüksek puanın 23.96 ve 17 çalışmanın ortalama bağlanma puanının 20.63 olduğu tespit edilmiştir. Araştırmaya dahil edilen 17 çalışmanın 16'sının ortalama bağlanma puanının "kaçınmalı" bağlanma stili puan aralığında, 1 çalışmanın ise ortalama bağlanma puanının "düşmanca/negatif" bağlanma stili puan aralığında olduğu, negatif/ düşmanca olarak belirlenen araştırma dışındaki çalışmaların puanlarının 4 puan ranjında değiştiği ortaya konulmuştur. Bununla birlikte örnekleme dahil edilen çalışmaların Türkiye'nin yedi bölgesinde yapıldığı belirlenmiştir. TOBAH ile anlamlı korelasyonel ilişkisi tespit edilen değişkenler incelendiğinde, bağlanmanın 15 değişkenle pozitif ve 10 değişkenle negatif ilişkisi içerisinde olduğu ortaya çıkmaktadır. Bağlanmayla pozitif yönde ilişkisi tespit edilen değişkenler; pro-sosyal davranışlar, okula uyum becerileri, kız çocuklarının lehine cinsiyet, anne ve baba eğitim düzeyi, ailenin sosyo-ekonomik düzeyi, aile işlevleri, anne ve babalarla olan ilişkiler, benlik saygısı, bilişsel soyutlama becerisi ve bilişsel esneklik, oyun davranışları, duygu düzenleme becerileri, anne ilgisi ve şefkatidir. Bağlanmayla negatif yönde ilişkisi tespit edilen değişkenler ise saldırganlık, asosyal davranışlar ve uyum problemleri, akranlar tarafından dışlanma, korku/kaygı, dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu, annenin uyguladığı fiziksel ve duygusal ceza ile yalnızlık ve memnuniyetsizliktir.

Anahtar Kelimeler: TOBAH, bağlanma, 6 yaş, Türkiye

Makale Bilgisi
Geliş: 2 Nisan 2020 *Düzeltme: 15 Haziran 2020* *Kabul: 19 Haziran 2020*

© 2020 ulakbilge. Bu makale Creative Commons Attribution (CC BY-NC-ND) 4.0 lisansı ile yayımlanmaktadır.

Giriş

Bağlanma son yıllarda sosyal-duygusal ve kişilik gelişiminin popüler konuları arasında yer almaktadır. Anne-çocuk ilişkisi konusunda yapılan araştırmaların önemli bir bölümünde bağlanma konusunun ele alındığı görülmektedir (İlhan-Ildız ve Ahmetoğlu, 2016a). Bağlanma, insan hayatının erken dönemlerinde bebeğin bakım verenle ilişkisi sonucunda kurulan, çocuk gelişiminde önemli etkileri olan, yetişkinlik yıllarında da kişileri özellikle sosyal ve duygusal açıdan etkileyen özel bir durumdur. Bağlanma kuramının öncüsü olan Bowlby (1973) bağlanmayı, insanların kendileri için önemli gördükleri kişilere karşı geliştirdikleri güçlü duygusal bağ ve iki insan arasında kurulan, anlamlı, özel ve uzun süreli duygusal bağ olarak tanımlamaktadır.

Bebekler bağlanmanın kurulması için gerekli olan bir dizi bağlanma davranışıyla dünyaya gelmektedir. Gülümseme, ses çıkarma, ağlama gibi davranışlar bağlanma davranışları altında sınıflanmaktadır. Bu davranışlar anneyi bebeğe yaklaştırmakta ve anne bu yakınlaşma sayesinde bebeğin ihtiyaçlarını karşılamaktadır (Cassidy ve Shaver, 1999). Annenin bebeğin ihtiyaçlarını karşılamasındaki tutarlılık, zamanlama, sevgi ve şefkat güvenli bağlanmanın kurulmasında belirleyicidir. Bowlby (1969/ 1973/ 1982) bağlanmanın güvenli/güvensiz olarak kurulmasında ve gelişmesindeki en önemli faktörün, anne-bebek ilişkisindeki anne bakımı ve hassasiyeti olduğunu, annesinden yetersiz bakım ve sevgi, hassasiyetten uzak mesajlar alan bebeklerin güvensiz bağlanma geliştirdiklerini bildirmektedir.

Bowlby'ye (1969) göre çocuklarıyla güvenli bağlanma ilişkisi kuran ebeveynler, aynı zamanda onlara değerli oldukları, güvende oldukları ve sevildiklerine ilişkin güvence vermiş olmaktadırlar. Bu güvence altında gelişen çocuklar bir taraftan başarı için gerekli olan özgüveni kazanırken diğer taraftan da psikolojik sağlıklarını korumaktadırlar (Ainsworth ve ark., 1978; Main, Kaplan ve Cassidy, 1985; Thompson, 1994; Dewolff ve Ljzendoorn, 1997). Güvenli bağlanmanın ebeveyn-çocuk ilişkisi dışında, başta akran ve arkadaş ilişkileri ve sosyal ilişkilerde yetkinlik, keşif etkinliklerinde yüksek merak ve güven olmak üzere farklı benlik ve sosyal gelişim alanlarında da değerli bir öz kaynak olduğu bildirilmektedir (Cassidy, 1988; Thompson, 1994; Kerns, Klepac ve Cole, 1996). Ainsworth, Bell ve Stayton (1972) güvenli bağlanma stiline sahip çocukların genellikle birinci yılda keşif konusunda daha becerikli olduklarını tespit etmişlerdir. Engels ve arkadaşları (2001) 15-18 yaşındaki ergenlerin ebeveynlerine bağlanma stilleriyle sosyal becerileri arasında anlamlı pozitif bir ilişki olduğunu belirlemişlerdir.

Bowlby (1969/1982) ilk kez Bağlanma Teorisi' ni öne sürdüğünden beri pek çok araştırma, bebeklik ve erken dönemlerinde bakım verenleri ile güvenli bağ geliştiremeyen çocukların özellikle sosyal, duygusal ve kişilik gelişimlerinde çeşitli risklerle karşı karşıya kaldıklarını göstermektedir (Sroufe ve ark., 1999; Kobak ve ark., 2006; DeKlyen ve Green-Berg, 2008; Pasco-Fearon ve Belsky, 2011). Lecompte ve arkadaşları (2014) okul öncesi dönemde güvensiz bağlanma kalıbı sergileyen çocukların, güvenli bağlanma kalıbı sergileyen çocuklara göre ergenlik öncesindeki kaygı, depresyon puanlarının daha yüksek ve öz saygı puanlarının daha düşük olduğunu ortaya koymuştur.

Bağlanmayı ölçülebilir bir durum haline getiren Ainsworth ve arkadaşları (1978) bir bebeğin bakım verenine bağlanma düzeyini belirlemek için "Yabancı Durum Testi" 'ni geliştirmiştir. Gözleme dayalı olan bu yöntemde ayrılma-kavuşma sırasında bebekte aktif hale gelen bağlanma davranışları değerlendirilmektedir. Yapılan değerlendirme ile bağlanma "güvenli" ve "güvensiz" olarak, güvensiz bağlanma da "kaygılı-kaçınmalı" ve "kaygılı-kararsız" bağlanma olarak sınıflanmaktadır (Ainsworth ve ark., 1978).

Ainsworth ve arkadaşlarından (1978) sonra, çocuklarda bağlanmanın değerlendirilmesi birçok araştırmacı tarafından ele alınarak, çeşitli değerlendirme araçları ve yöntemleri geliştirilmiştir. Bunları, gözlem yöntemleri (doğal gözlem yöntemleri ve kontrollü gözlem yöntemleri), görüşme yöntemleri ve projektif hikaye tamamlama yöntemleri başlıkları altında incelemek mümkündür (İlhan-Ildız, Akşin-Yavuz ve Ahmetoğlu, 2017). Gözlem yöntemlerine, Bağlanma Q Set (AQS) (Waters ve Deane, 1985); görüşme yöntemlerine, Bağlanma Huzursuzluğu Anketi (Smyke ve Zeanah, 1999), Ayrılık Kaygı Testi (Klagsbrun ve Bowlby, 1976); Projektif Hikaye Temelli Tekniklere ise Tamamlanmamış Oyuncak Bebek Ailesi Hikayeleri Ölçeği (TOBAH) (Cassidy, 1988) örnek verilebilir.

Ülkemizde hali hazırda çocukluk döneminde bağlanmanın değerlendirilmesinde iki projektif hikaye temelli teknik kullanılmaktadır. Bunlar, Tamamlanmamış Oyuncak Bebek Ailesi Hikayeleri Ölçeği (TOBAH) ve Oyuncak Öykü Tamamlama Testi (OÖTT) 'dir. TOBAH, Jude Cassidy (1988) tarafından çocukların bağlanma stillerinin belirlenmesi amacıyla geliştirilmiş, Türkçeye uyarlama ve geçerlilik güvenilirlik çalışması Seven (2006) tarafından yapılmış projektif hikaye temelli bir ölçüm aracıdır. Ölçekte çocuklardan oyuncak bebek ailesi kullanarak her biri

yaklaşık 3 dakika süren altı öyküyü tamamlamaları istenmektedir. Kişinin bağlanmayla ilişkili olarak zihinsel öz temsilini yansıtmayı amaçlayan bu öykülerde çocuğun kendisini annesiyle güvenli bir ilişki içinde görüp görmediği, yani çocuğun benimsenip değer verildiği, ilişkinin anlamlı ve önemli kabul edildiği, çocuğun kendini güvenli ve korunaklı hissettiği, çatışma ve stresli durumların ilişki aracılığıyla çözüme kavuşturulduğu bir ilişki içinde ne kadar gördüğü incelenmektedir (Cassidy, 1988). Her bir hikâye, hikâyelerin detaylarına uygun olarak beş dereceli bir ölçekle puanlanmaktadır (Seven, 2006). Ölçeğin yüksek tarafındaki puanlar bağlanma figürüyle güvenli bir ilişki olduğunu göstermektedir. Ayrıca, her bir öykü üç kategoriden birine dâhil edilmekte, öykünün bebek kahramanının değerli görüldüğü ve anneyle ilişkinin önemli, özel ve sıcak bulunduğu öyküler güvenli/sağlam olarak sınıflanmaktadır. Puanlama sonunda toplamada, 6-17 puan aralığı "negatif bağlanma"; 18-24 puan aralığı "kaçınmalı bağlanma"; 25 ve 30 puan aralığı ise "güvenli bağlanma" olarak sınıflanmaktadır (Seven, 2006).

Ülkemizde çocukların bağlanma düzeyleri ve bağlanma biçimi dağılımlarına ilişkin kapsayıcı herhangi bir veriye rastlanmamıştır. Bu araştırmada, Türkiye'de "Tamamlanmamış Oyuncak Bebek Ailesi Ölçeği (TOBAH)" kullanılarak gerçekleştirilen çalışmalarda 6 yaş çocuklarında bağlanma biçimlerinin tespit edilmesi ve Türkiye'deki konuyla ilgili durumun değerlendirilmesi amaçlanmaktadır.

Bu araştırmanın problemi TOBAH Türkiye örneklemi araştırmalarında 6 yaş çocuklarının bağlanma durumlarıdır. Bu doğrultuda şu sorulara cevap aranmıştır:

- 6 Yaş Türkiye TOBAH örneklemini oluşturan çocukların bağlanma ortalama puanları kaçtır?
- 6 yaş Türkiye TOBAH örneklemini oluşturan çocukların bağlanma biçimlerinin dağılımı nasıldır?
- 6 yaş Türkiye TOBAH araştırmaları örneklemi ülkemizdeki hangi şehir ve bölgelerden seçilmiştir?
- 6 yaş Türkiye TOBAH örneklemi araştırmalarında bağlanmayla ilişkisi incelenen değişkenler nelerdir?
- 6 yaş Türkiye TOBAH örneklemi araştırmalarında bağlanmayla pozitif veya negatif yönde ilişkisi tespit edilen değişkenler nelerdir?

TOBAH Türkiye örneklemi araştırmalarında 6 yaş çocuklarının bağlanma durumlarının incelenmesi ile ülkemizde konuyla ilgili durumun betimlenmesini sağlayacaktır. Güvenli bağlanmanın, güvenli çocuklar ve güvenli bir geleceğin teminatı olduğu düşünüldüğünde konunun önemi açığa çıkmaktadır. Bu araştırmadan elde edilen bulguların kuramsal bilgi birikimine katkı sağlayacağı ve bağlanma konusunun bundan sonraki araştırmalarda hangi yönleriyle ele alınabileceği konusunda yol gösterici olacağı düşünülmektedir.

Yöntem

Yapılan çalışmada verilerin derinlemesine incelendiği, veriler arasındaki ilişkileri ortaya koymayı amaçlayan nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırmalarda; gözlem, görüşme, doküman analizi gibi veri toplama yöntemleri kullanılarak araştırılan durumun gerçekçi bir şekilde ortaya konulması amaçlanmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2013).

Araştırmanın Modeli ve Deseni

Araştırmada, nitel araştırma yöntemlerinden olan durum çalışmalarından doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın amacına yönelik kaynaklara ulaşmada ve elde edilecek verilerin tespit edilmesinde kullan bu yöntem, çalışılacak konular ile ilgili olarak yazılı ve basılı belgelerin analizini içermektedir (Çepni, 2007; Yıldırım ve Şimşek, 2013). Doküman analizi yöntemi kullanılarak 2006 ile 2020 yılları arasında belirlenen özellikleri taşıyan çalışmalar incelenmiştir.

Örneklem

Araştırmada amaçsal örnekleme stratejilerinden ölçüt örnekleme kullanılmıştır. Bu araştırmada ölçüt araştırmaya dahil edilecek çalışmaların tez veya makale olması, Google Akademik, EBSCO, ERIC, ULAKBİM, YÖK Tez veri tabanlarında taranıyor olması, Türkiye'de gerçekleştirilmiş olması, araştırmalarda Tamamlanmamış Oyuncak Bebek Ailesi Hikayeleri Ölçeği (TOBAH)' nin kullanılmış olmasıdır. Belirlenen ölçütlerle uyumlu 2006 ile 2020 yılları arasında yayınlanmış 17 çalışmaya ulaşılmıştır.

Veri Analizi

Araştırmanın amacına uygun olarak belirlenen çalışmalar 5 aşamalı içerik analizine tabi tutulmuştur. Buna göre sıra ile takip edilen aşamalar: dokümanlara ulaşma, özgünlüğü kontrol etme, dokümanları anlama, veriyi analiz etme ve veriyi kullanmadır (Forster, 1995; akt. Yıldırım ve Şimşek, 2013).

Bulgular

Bu araştırmada TOBAH 6 yaş Türkiye örneklemi ile yapılan çalışmalar incelenmiştir. Bu kapsamda TOBAH puan ortalamaları, araştırmaya dahil edilen çocuk sayıları, bağlanma kategori dağılımları, çalışmaların yapıldığı iller ve bölgeler, TOBAH ile kullanılan diğer ölçekler ve TOBAH ile araştırılan diğer değişkenler arasındaki ilişki

durumları değerlendirilmiştir.

Tablo 1. TOBAH 6 Yaş Türkiye Örneklemi Çalışmalarına Katılan Çocuk Sayıları Çalışmalarda Bağlanma Gruplarının Dağılımı ve Bağlanma Ortalama Puanları

Araştırma	n	Güvenli (%)	Kaçınmacı (%)	Negatif / Düşmanca (%)	Bağlanma Ortalama Puan	Kategori
1 Ogelman, H. G., & Seven, S. (2012).	30	*	*	*	19,90	Kaçınmalı
2 Evirgen G. N., ve Gözün Kahraman, Ö., (2018).	140	40,7	55,7	3,6	23,1	Kaçınmalı
3 Şahin, G. (2015).	137	30,7	56,9	12,4	21,25	Kaçınmalı
4 Yıldırım-Kurtuluş, H. (2016).	60	*	*	*	14,20	**Negatif /Düşmanca
5 Geçin, G. (2016).	100	21	70	9	21,64	Kaçınmalı
6 Teze, S., & Arslan, E. (2016).	183	32,2	48	20,2	20,51	Kaçınmalı
7 Seven, S. (2010).	103	41,3	48,3	15	19,7	Kaçınmalı
8 Seven, S., Ogelman, H. G. (2012)	54	33,3	48,1	18,5	19,87	Kaçınmalı
9 İlhan-Ildız, G., Seven, S. (2018a)	83	42,6	49,2	8,2	23,77	Kaçınmalı
10 İlhan- Ildiz, G., Ahmetoğlu, E. (2016b).	78	30,8	53,8	15,4	21,38	Kaçınmalı
11 Aksekili, E., & Akduman, G. G. (2017).	80	*	*	*	20,7	Kaçınmalı
12 Seven S (2006).	110	19,1	60	20,9	20,57	Kaçınmalı
13 Dinçer, G. N. (2019).	90	35,6	44,4	20	21,81	Kaçınmalı
14 Can Öztürk, E. (2018).	250	36,4	39,6	24	19	Kaçınmalı
15 Işık, İ. (2019).	26	34,6	46,1	19.3	18,96	Kaçınmalı
16 Şahin, H. G. (2019)	103	36,9	46,6	16,5	20,5	Kaçınmalı
17 Özkan, K. (2019).	51	47.1	52.9	0	23.96	Kaçınmalı
Ortalama					20,63	Kaçınmalı

*1,4, 11 Numaralı çalışmalarda bağlanma gruplarının dağılımlarına yer verilmemiştir.

Tablo 1.'ye göre bağlanma ortalama puanları incelendiğinde en düşük puanın 14,20, en yüksek puanın 23,96 ve ortalamanın 20,63 olduğu görülmektedir. Araştırmaya dahil edilen 17 çalışmanın 16'sının ortalama bağlanma puanının "Kaçınmalı" bağlanma stili puan aralığında, 1** çalışmanın ise ortalama bağlanma puanının "düşmanca/negatif" bağlanma stili puan aralığında olduğu görülmektedir. Negatif/ Düşmanca olarak belirlenen araştırma dışındaki araştırmaların puanları 4 puan ranjında değişmektedir.

Bağlanma puan ortalamaları "kaçınmalı" bağlanma stili olarak sınıflanan 16 çalışmada "kaçınmalı" bağlanma

stilini sırasıyla "güvenli" ve "negatif/düşmanca" bağlanma stiline sahip çocuklar izlemektedir. Bu çalışmalarda "kaçınmalı" bağlanma sergileyen çocukların örneklem grubu içerisindeki oranları %39,6 ile %70 arasındadır. İkinci sırada yer alan güvenli bağlanma stiline sahip çocukların örneklem grubu içerisindeki oranları %47,1 ile %19,1; negatif/ düşmanca bağlanma stiline sahip çocukların örneklem grubu içerisindeki oranları ise %20,9 ile % 0 arasında değişmektedir.

Araştırmanın örneklem grubundaki çalışmaların üçünde (1., 4., 11.) bağlanma stillerinin dağılımına yer verilmediği görülmektedir. Bağlanma stilleri dağılımına yer verilmeyen üç çalışmadan ikisinin bağlanma puan ortalaması "kaçınmalı", birinin ise "negatif" bağlanma stili puan aralığındadır. Çalışmaların tamamında ise "güvensiz bağlanma stiline" sahip çocukların ağırlıkta olduğu ortaya çıkmaktadır.

Tablo 2. TOBAH 6 Yaş Türkiye Örneklemi Çalışmaların Örneklem Gruplarının Seçildiği Şehirler/Bölgeler

Çalışma No	Şehir	Bölge	Çalışma No	Şehir	Bölge
1	Denizli	Ege Bölgesi	**10**	Tekirdağ	Marmara
2	Karabük	Karadeniz Bölgesi	**11**	Ankara	İç Anadolu
3	Eskişehir	İç Anadolu	**12**	Muş	Doğu A.
4	İstanbul / Anadolu	Marmara Bölgesi	**13**	Gaziantep	Güneydoğu A.
5	İstanbul / Avrupa	Marmara Bölgesi	**14**	İstanbul/Avrupa	Marmara
6	Adana/ Antalya/ Karaman / Gaziantep	Akdeniz, İç Anadolu, Güneydoğu A.	**15**	Muş	Doğu A.
7	Muş	Doğu Anadolu	**16**	Tokat	İç Anadolu
8	Muş	Doğu Anadolu	**17**	Kütahya	Ege
9	Tekirdağ	Marmara Bölgesi			

Tablo 2.'de araştırmaların yapıldığı iller ve bölgeler incelenmiştir. TOBAH ölçeğinin Adana, Ankara, Antalya, Denizli, Eskişehir, Gaziantep, İstanbul, Karabük, Karaman, Kütahya, Muş, Tekirdağ ve Tokat olmak üzere 13 ilde uygulandığı; TOBAH kullanılan çalışmalar bölge bazında değerlendirildiğinde ise Türkiye'nin yedi bölgesinde de çalışmaların yapıldığı görülmektedir.

Tablo 3. incelendiğinde yapılan araştırmalarda TOBAH ölçeği ile birlikte 18 farklı ölçeğin kullanıldığı görülmektedir. Bu ölçekler; Çocuk Davranış Ölçeği f (1), Akran Mağduriyeti Ölçeği f (1), Çocuk Benlik Kavramı Ölçeği f (2), Çocuk Öz Düzenleme Ölçeği f (1), Çocuk Duygu Düzenleme Ölçeği (1), Çocuk Nesne Seçiminde Esneklik Görevi Ölçeğif (1), Ebeveyn Kendi Davranışlarını Değerlendirme Ölçeği f (1), Okul Uyumu Ölçeği f (2), Çocuk Ayrılık Kaygısı Ölçeği f (1), Çocuk Sosyal Davranış/Beceri Ölçeği f (3), Orta Çocukluk Bağlanma Ölçeği f (1), Ebeveyn Duygu Sosyalleştirme Ölçeği f (1), Çocuk Ahlaki Sosyal Kural Algısı Ölçeği f (1), Çocuk Oyun davranış ölçeği f (1), Aile işlevi ölçeği f (1), Ergen Görüşme formu f (1), Çocuk Yalnızlık ve Sosyal Memnuniyetsizlik Ölçeği f (1), Ebeveyn- Çocuk İlişkisi Envanteri f (1) olarak sıralanmaktadır. Sosyal beceri, benlik ölçeği ve okula uyum ölçeği birden fazla kez bağlanma araştırmalarında kullanıldığı ortaya çıkmaktadır.

Tablo 3. TOBAH 6 Yaş Türkiye Örneklemi Çalışmalarında Kullanılan Diğer Ölçekler

No	Ölçek Türü	(f)	No	Ölçek Türü	(f)
1	Çocuk Davranış Ölçeği	1	**10**	Çocuk Sosyal Davranış/ Beceri Ölçeği	3
2	Akran Mağduriyeti	1	**11**	Orta Çocukluk Bağlanma Ölçeği	1
3	Çocuk Benlik Kavramı Ölçeği	2	**12**	Ebeveyn Duygu Sosyalleştirme Ölçeği	1
4	Çocuk Öz Düzenleme Ölçeği	1	**13**	Çocuk Ahlaki Sosyal Kural Algısı Ölçeği	1
5	Çocuk Duygu düzenleme Ölçeği	1	**14**	Çocuk Oyun davranış ölçeği	1
6	Çocuk Nesne Seçiminde Esneklik Görevi Ölçeği	1	**15**	Aile işlevi ölçeği	1
7	Ebeveyn Kendi Davranışlarını Değerlendirme Ölçeği	1	**16**	Ergen Görüşme formu	1
8	Okul Uyumu Ölçeği	2	**17**	Çocuk Yalnızlık ve Sosyal Memnuniyetsizlik Ölçeği	1
9	Çocuk Ayrılık Kaygısı Ölçeği	1	**18**	Ebeveyn- Çocuk İlişkisi Envanteri	1

Tablo 4. TOBAH 6 Yaş Türkiye Örneklemi Çalışmalarında Bağlanma ile İlişkisi Tespit Edilen Değişkenler

No	Değişken	Pozitif	Negatif	No	Değişken	Pozitif	Negatif
1	Saldırganlık		2	14	Duygu Düzenleme	2	
2	Prososyal Davranış	2		15	Anne İlgi / Şefkati	1	
No	**Değişken**	**Pozitif**	**Negatif**	**No**	**Değişken**	**Pozitif**	**Negatif**
3	Asosyal Davranış		1	16	Anne Fiziksel / Duygusal Cezalandırması		1
4	Dışlanma		1	17	Yalnızlık Korkusu		1
5	Korku / Kaygı		1	18	Sosyal Davranış / Uyum Problemleri		2
6	Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu		1	19	Okula Uyum	1	
7	Mağduriyet		1	20	Sosyo-ekonomik Düzey	2	
8	Cinsiyet / Kız Çocukları	4		21	Oyun davranış	1	
9	Anne Eğitim Düzeyi	3		22	Pskiyatri kliniğine başvurma	1	
10	Baba Eğitim Düzeyi	1		23	Aile işlevleri	1	
11	Benlik Saygısı	1		24	Yalnızlık-Memnuniyetsizlik		1
12	Soyutlama Becerisi	1		25	Anne / Baba ile İlişki	1	
13	Bilişsel Esneklik	1					

Tablo 4.'de TOBAH ile anlamlı korelasyonel ilişkisi tespit edilen değişkenler incelendiğinde, bağlanmanın 15 değişkenle pozitif ve 10 değişkenle de negatif ilişkisi içerisinde olduğu görülmektedir. Bağlanmayla pozitif yönde ilişkisi tespit edilen değişkenler pro-sosyal davranışlar, okula uyum becerileri, kız çocuklarının lehine cinsiyet,

anne ve baba eğitim düzeyi, ailenin sosyo-ekonomik düzeyi, aile işlevleri, anne ve babalarla olan ilişkiler, benlik saygısı, bilişsel soyutlama becerisi ve bilişsel esneklik, oyun davranışları, duygu düzenleme becerileri, anne ilgisi ve şefkatidir. Bağlanmayla negatif yönde ilişkisi tespit edilen değişkenler ise saldırganlık, asosyal davranışlar ve uyum problemleri, akranlar tarafından dışlanma, korku/kaygı, dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu, annenin uyguladığı fiziksel ve duygusal ceza ile yalnızlık ve memnuniyetsizliktir.

Tartışma

Bu araştırmada TOBAH 6 yaş Türkiye örneklemi çalışmaları incelenmiş ve konuyla ilgili önemli bulgulara elde edilmiştir. Araştırmaya dahil edilen 17 çalışmanın 16'sının ortalama bağlanma puanlarının "kaçınmalı" bağlanma stili, 1'inin ise "negatif/ düşmanca" bağlanma stili puan aralığında olduğu görülmektedir. Kaçınmalı bağlanma stilinin ağırlıklı olduğu 16 araştırmada, kaçınmalı bağlanmayı sırasıyla güvenli ve negatif bağlanma stiline sahip çocuklar takip etmektedir. Kaçınmalı bağlanma sergileyen çocukların örneklem grubu içerisindeki oranları %39,6 ile %70 arasındadır. İkinci sırada yer alan güvenli bağlanma stiline sahip çocukların örneklem grubu içerisindeki oranları %47,1 ile %19,1; negatif/ düşmanca bağlanma stiline sahip çocukların örneklem grubu içerisindeki oranları ise %20,9 ile % 0 arasında değişmektedir. Negatif ve kaçınmalı bağlanma stilleri aynı zamanda güvensiz bağlanmayı temsil etmektedir. Çalışmaların tamamı güvensiz bağlanma olarak sınıflanmaktadır. Düşmanca olarak belirlenen araştırma dışındaki araştırmanın puanları 4 puan ranjında değişmektedir. Araştırmalarda ortalamaların yakın olması ölçme aracının güvenilirliğine işaret etmektedir.

Ülkemizde gerçekleştirilen çocukluk, ergenlik ve yetişkinlik dönemindeki bağlanma stillerini konu alan çeşitli araştırmalarda da güvensiz bağlanma stilinin ağırlıkta olduğu gruplar ortaya çıkmıştır. Sevingin (2018) 7-12 yaş grubu çocuklarla yaptığı çalışmasında çalışma grubunda kaçınan bağlanma stiline sahip çocukların % 46,5, kaygılı bağlanma stiline sahip çocukların 30,8, güvenli bağlanma stiline sahip çocukların %22,7 oranında yer aldığını bildirmektedir.

Bununla birlikte ülkemizde çalışma grubunda güvenli bağlanma stilinin ağırlıklı çıktığı çalışmalarda mevcuttur. Ural ve arkadaşları (2015) 6 yaş çocuklarıyla yaptıkları araştırmalarında, çocukların % 75'inin güvenli , % 25'inin ise güvensiz bağlanma stiline sahip olduğunu, Omrak (2019) okul öncesi dönem çocuklarıyla yaptığı araştırmasında, çalışma grubunun %90.9'unun güvenli, %9.1'inin ise güvensiz bağlanma stiline sahip olduğunu belirlemiştir.

Yurt dışı bağlanma araştırmalarında da ülkemizde olduğu gibi güvenli veya güvensiz bağlanma stilinin ağırlıkta çıktığı araştırmalara rastlanmaktadır. Barone ve Lionetti (2011) okul öncesi dönem çocuklarıyla yaptıkları araştırmalarında çocukların %25'inin güvenli, %40'ının güvensiz, %35'inin ise organize olmamış bağlanma stiline sahip olduklarını belirlemişlerdir. Green ve arkadaşları (2000) okul çağı çocuklarının bağlanma stillerini değerlendirdikleri çalışmalarında çocukların %29'unun güvenli, %57'sinin güvensiz, %14'ünün ise organize olmamış bağlanma stiline sahip olduklarını saptamışlardır. Bununla birlikte Cohn (1990) ve Verschueren ve Marcoen (1999) ise araştırmalarında güvenli bağlanan çocukların daha ağırlıkta olduğunu bildirmektedir.

Bağlanma puanlarının farklılaşmasının kullanılan ölçeklerle ilişkili olduğu düşünülmektedir. Kerns ve Abtahi (2017)' de erken çocukluktan orta çocuklukta bağlanma puanlarındaki değişimi ölçeklerin türüne bağlamışlardır. Küçük yaşlarda kullanılan laboratuar temelli ve projektif hikaye temelli ölçekler daha büyük yaşlardaki kalem-kağıt testlerinden daha isabetli sonuçlar ortaya koymaktadır. Bu durum Seven, Yeşilyurt ve Seven (2020) ve Işık (2019) tarafından yapılan yapılan boylamsal çalışmalarla doğrulanmıştır. Bu çalışmalarda TOBAH ölçeği ile bağlanma düzeyleri ve biçimleri belirlenmiş çocukların erken yetişkinlik yıllarda bağlanma biçimlerine uygun davranışlar sergiledikleri hatta bazı katılımcıların 6 yaştaki hikâyelerine benzer gerçek yaşam deneyimleri anlattıkları belirlenmiştir. Bu araştırmalar TOBAH tarafından yapılan ölçümlerin kararlığını desteklemektedir.

Araştırmadaki bir diğer sonuç da ele alınan çalışmalardaki örneklemlerin Türkiye'nin yedi bölgesinden de alınmış olmasıdır. Bu bulgu, TOBAH örneklem araştırmalarının tamamında çocukların güvensiz bağlandığı bulgusuyla birlikte değerlendirildiğinde ülkemizdeki 6 yaş çocukların güvensiz bağlandığını söylemek mümkündür.

TOBAH Türkiye örneklemi çalışmalarında 6 yaş çocuklarının güvensiz bağlanma stiline sahip olmasında; ebeveynlerin sevgiyi alma ve aktarmada yaşadıkları sınırlılıkların ve kültürün etkili olduğu düşünülmektedir. Seven (2017) tarafından yapılan bir araştırmanın sonuçları annelerin duygularını göstermede bir takım engellerinin olduğuna işaret etmektedir. İlhan-Ildız ve Seven (2018b) bir grup yetişkinin sevgiyi alma ve aktarma biçimlerini inceledikleri araştırmalarında, bu yetişkinlerin kendi ebeveynlerinden sevgiyi almada sınırlılık yaşadıklarını, sevgiyi dolaylı olarak hissettiklerini, sevgiyi sınırlandıran faktörlerin daha çok kültürel kökenli olduğunu, sevgiyi

alma ve aktarmada yine kültürel faktörlere bağlı olarak kız çocuklarının – şu anki annelerin- daha fazla sınırlılık yaşadığını, bu yetişkinlerin kendi çocuklarına sevgiyi göstermede ebeveynlerine benzer bazı sınırlılıkların devam ettiğini ortaya koymuşlardır. Bu duruma Anadolu'daki bazı kültürel uygulama ve inançların neden olabileceği düşünülmektedir. Ahioğlu-Lindberg (2012) Osmanlı ve Cumhuriyet döneminde ebeveynlerin duygusal iletimlerinin sınırlı olduğunu belirtmektedir. Bununla birlikte ebeveynlerin "sevgi açıkça gösterilirse, çocukların şımarık olacağı" inancına sahip olduklarını ve davranışlarının bu yönde şekillendiğini de bildirilmiştir.

Türkiye gelenekselden moderne doğru ilerleyen gelişmekte olan bir ülke olarak geçiş evresini yaşamaktadır. Gelenek ve modernin bir arada bulunduğu, sosyal formları ve yapıları gelenekle modernin bir arada şekillendiği bir toplumdur. Aile yapısında bu geçiş formları baskın şekilde görülmektedir. Türk toplumunda en yaygın aile tipi olarak kabul edilen bağlantılı çekirdek aile, evlenen çiftlerin kendi ebeveynleri ve geldikleri aile ile olan sosyal ağlarının ve ilişkilerinin devam ettiği aile tipidir (Sezal, 2003; Ercan, 2015). Seven (2017) ve İlhan-Ildız ve Seven (2018b)'e göre geniş aile modelinden çekirdek aile modeline geçiş olmasına karşılık geniş ailedeki duygusal yakınlığı engelleyen davranış kalıpları model olarak sürmektedir. Geniş ailedeki telafi edici unsurların (dayı, hala, dede, nine vb.) da çekirdek ailede bulunmamasının çocuklara da güvensiz bağlanma oranını arttırdığı düşünülmektedir.

TOBAH Türkiye örneklemi araştırmalarına dahil edilen çocukların birincil bağlanma figürü olan annelerinin geleneksel kültürün etkisi altında yetiştiği düşünüldüğünde, güvenli bağlanmanın kurulabilmesi için gerekli olan sevgi, duyarlılık ve sıcaklık içeren davranışları kendi ebeveynlerinden sınırlı biçimde aldıkları, bunun sonucunda olumsuz "içsel çalışan moddeller" geliştirdikleride söylenebilir.

Bowbly (1969)' a göre, bağlanma figürünün bebeğin ihtiyaçlarını karşılama becerisini ve bebeğin bağlanma figürünün ilgisini çekme becerisini bebek zamanla içselleştirmektedir. Bu etkileşimlerin çözümlenmesi ilişkiye ait bir içsel çalışma modeli veya zihinsel temsil oluşturulmasını sağlamaktadır. Bowlby, kişilerde meydana gelen bu zihinsel temsillerin kişilerin kendi ebeveynlik davranışlarına da yön verdiğini, ebeveynlerin kendi ebeveynlerine ait davranış örüntülerini kendi çocuklarına yönelttiğini savunmaktadır (Bowlby, 1969). Bu durum çeşitli kültürdeki araştırmalarda da ortaya konulmuştur. Ülkemizde; Güngör (2000) annelerin kaçınma ve kaygı düzeylerinin sırasıyla kabul/ilgi ve sıkı denetim aracılığı ile ergenlerin bağlanma ilişkilerinde kaçınma düzeyini dolaylı olarak yordadığını bulmuştur. Yurt dışı araştırmalarında ise Benoit ve Parker (1994) annelerin hamilelik dönemindeki bağlanma sınıflamaları ile büyük annelerin sınıflamaları arasında ilişki olduğunu, Eiden, Teti ve Corns (1995) annelerin içsel çalışma modelleri ile çocukların bağlanma güvenlikleri arasında anlamlı bir ilişki olduğunu tespit etmişlerdir.

Bağlanmayla pozitif ve negatif ilişkisi tespit edilen değişkenler değerlendirildiğinde, Bowlby'nin Bağlanma Kuramı ve literatürle uyumlu sonuçlara ulaşıldığı görülmektedir. Bağlanmayla pozitif yönde ilişkisi tespit edilen değişkenler prososyal davranışlar, okula uyum becerileri, kız çocuklarının lehine cinsiyet, anne ve baba eğitim düzeyi, ailenin sosyo-ekonomik düzeyi, aile işlevleri, anne ve babalarla olan ilişkiler, benlik saygısı, bilişsel soyutlama becerisi ve bilişsel esneklik, oyun davranışları, duygu düzenleme becerileri, anne ilgisi ve şefkatidir. Bağlanmayla negatif yönde ilişkisi tespit edilen değişkenler ise saldırganlık, asosyal davranışlar ve uyum problemleri, akranlar tarafından dışlanma, korku/kaygı, dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu, annenin uyguladığı fiziksel ve duygusal ceza, ile yalnızlık ve memnuniyetsizliktir.

Bowlby (1969) 'a göre çocuğun oluşturduğu olumlu ve olumsuz içsel çalışan modeller tüm sosyal etkileşimlerini ve duygusal düzenleme tarzını yönlendirmede önemli bir yere sahiptir. Anne ile kurulan bağlanma ilişkisinin, çocuğun bilişsel, duygusal ve davranışsal yeteneklerinin ortaya çıkmasına zemin hazırladığını bildirilmektedir (Bowlby, 1982). Ayrıca erken dönemdeki bağlanma örüntüsü etkisini en çok benlik algısı aracılığıyla ileriki dönemlerdeki farklı bilişsel, duygusal ve davranışsal alanlara taşınmaktadır (Bretherton ve Waters, 1985; Cassidy, 1988; Pietromonaco ve Barrett, 2000). Bağlanma Kuramı'na önemli katkıları olan Cassidy (1988) ile bağlanma araştırmacıları olan Kerns, Klepac ve Cole (1996) ve Thompson (1994) güvenli bağlanmanın başta akran ve arkadaş ilişkileri ve sosyal ilişkilerde yetkinlik, keşif etkinliklerinde yüksek merak ve güven olmak üzere farklı benlik ve sosyal gelişim alanlarında da değerli bir özkaynak olduğu savunmaktadır. Bağlanma Kuramı'na ilişkin literatür değerlendirildiğinde TOBAH Türkiye örneklemi araştırmalarında bağlanma ile negatif veya pozitif yönde ilişkili olduğu tespit edilen değişkenlerde beklenen sonuçların elde edildiği söylenebilir.

Sonuç ve Öneriler

Türkiye'de "Tamamlanmamış Oyuncak Bebek Ailesi Ölçeği (TOBAH)" kullanılarak gerçekleştirilen çalışmalarda 6 yaş çocuklarında bağlanma biçimlerinin tespit edilmesinin ve Türkiye'deki konuyla ilgili durumun değerlendirilmesinin amaçlandığı bu çalışmada, örnekleme dahil edilen araştırmalarda; çocukların bağlanma ortalama puanları ve bağlanma biçimlerinin dağılımı, örneklemlerin ülkemizdeki hangi şehir ve bölgelerden seçildiği, bağlanmayla ilişkisi incelenen değişkenler ve bu değişkenlerden bağlanma ile ilişkisi tespit edilen değişkenlerin neler olduğu sorularına yanıt aranmıştır.

Yapılan içerik analizinin sonucunda; çalışmaların tümünde çocukların ağırlıklı olarak güvensiz bağlanma sergiledikleri, bağlanma ortalama puanlarının güvensiz aralıkta olduğu, araştırmaların Türkiye'nin 7 bölgesini de kapsadığı ve bağlanmayla pozitif veya negatif yönde ilişkisi tespit edilen değişkenlerin Bağlanma Kuramı ve literatürle uyumlu olduğu tespit edilmiştir.

Bulgular, TOBAH ölçeği ile Türkiye'nin 7 bölgesi ve 13 ilinde çalışmalar yapıldığını göstermektedir. Bağlanma ölçümlerinin daha geniş bir örneklemde yapılmasının daha sağlıklı sonuçlara ulaşılmasını sağlayacağı düşünülmektedir. Bağlanmanın kültürel temellerinin anlaşılması için farklı araştırmalara ihtiyaç olduğu anlaşılmaktadır. Diğer taraftan Türkiye'de çocuklar için bağlanma ölçeklerinin sayıca da yetersiz olduğu düşünülmektedir. 6 yaşa ek olarak farklı yaş grupları için ölçekler geliştirilmesi veya yurt dışındaki mevcut ölçeklerin uyarlanması önerilmektedir. Diğer taraftan Türkiye'de kaçınmalı bağlanmaya dayalı güvensiz bağlanmanın yüksek olduğu görülmektedir. Bunun için Aile Sosyal Politikalar Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı ve Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde hamilelik döneminden itibaren ebeveynleri destekleyici ve önleyici projelerin yapılması önerilmektedir.

Kaynakça

Ahioğlu-Lindberg, E. N. (2012). Çocuk yetiştirme açısından türkiyeâ de çocukluğun tarihi. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 31(31), 41-52.

Ainsworth, M. D. S., Bell, S. M., Stayton, D. J. (1972). Individual differences in the development of some attachment behaviors. Merrill-Palmer Quarterly of Behavior and Development, 18(2), 123-143.

Ainsworth, M.D.S., Blehar, M. C., Waters, E, WALL, S. (1978). Patterns of attachment: A psychological study of the strange situation. Psychology: New York.

Aksekili, E., Akduman, G. G. (2017). The review of relationshıp between children's attachment styles and their social rule perception. Academic Research International, 8(2), 174-182.

Benoit, D., Parker, K. C. (1994). Stability and transmission of attachment across three generations. Child development, 65(5), 1444-1456.

Barone, L., Lionetti, F. (2012). Attachment and emotional understanding: A study on late adopted pre-schoolers and their parents. Child: care, health and development, 38(5), 690-696.

Bowlby, J. (1969). Attachment and loss, Vol. 1: Attachment, New York: Basic Books.

Bowlby, J. (1973). Attachment and loss: Volume II: Separation, anxiety and anger. In Attachment and Loss: Volume II: Separation, Anxiety and Anger (pp. 1-429). London: The Hogarth Press and the Institute of Psycho-Analysis.

Bowlby J (1982). Attachment and loss: Sadness and depression. Marriage and Family, 44 (1), 248-250.

Bretherton, I., Waters, E. (Eds.). (1985). Growing points of attachment theory and research.

Can-Öztürk, E. (2018). Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Aile İşlevleri İle Duygu Düzenleme Becerileri ve Bağlanma Stilleri Arasındaki İlişki (Master's thesis, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aile Danışmanlığı ve Eğitimi Anabilim Dalı).

Cassidy, J. (1988). Child-mother attachment and the self in six-year-olds. Child Development, 59, 121-134.

Cassidy, J., Shaver, P. (1999). The nature of child's ties. Handbook of attachment: Theory, Research, and Clinical Applications, Shaver (Eds.), (320), Guilford: New York.

Cohn, A. D., (1990), Child-mother attachment of six-year-olds and social competence at school. Society for Research in Child Development, 61, 152- 162.

Çepni, S. (2007). Araştırma ve proje çalışmalarına giriş. Trabzon: Celepler Matbaacilik.

De Wolff, M. S., Van Ijzendoorn, M. H. (1997). Sensitivity and attachment: A meta analysis on parental antecedents of infant attachment. Child development, 68(4), 571-591.

DeKlyen, M., Greenberg, M.T. (2008). Attachment and psychopathology in childhood. In J. Cassidy & P.R. Shaver (Eds.), Handbook of attachment: Theory, research and clinical applications (2nd ed.). New York, NY: Guildford Press.

Dinçer, G. N. (2019). 6 yaş çocuklarında bağlanma figürleriyle kurulan bağlanma stilleri ve oyun becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi (Master's thesis, Hasan Kalyoncu Üniversitesi).

Eiden, R. D., Teti, D. M., Corns, K. M. (1995). Maternal working models of attachment, marital adjustment, and the parent child relationship. Child Development, 66(5), 1504-1518.

Engels, R.C.M.E., Finkenauer, C., Meeus, W., Dekovic, M. (2001). Parental attachment and adolescent's emotional adjustment: The associations with social skills and relational competence. Journal of Counseling Psychology, 48, 428-439.

Ercan, F. (2015). Fiziksel Gelişim. In S. Seven (Ed.), Çocuk Gelişimi. Ankara: Vize Yayıncılık.

Evirgen, G. N., Gözün-Kahraman, Ö. (2018). Okul öncesi dönem çocuklarında bağlanma ve benlik algısı arasındaki ilişkinin incelenmesi. Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 11(3), 24462454. Doi: 10.17218/hititsosbil.417456.

Geçin, G. (2016). 5-6 yaş çocukların bağlanma durumları ile okul uyum düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.

Green, J., Stanley, C., Smith, V., Goldwyn, R. (2000). A New method of evaluating attachment representations in young school-age children: The manchester child attachment story task. Attachment & Human Development, 2 (1),48–70.

Güngör, D. (2000). Bağlanma stillerinin ve zihinsel modellerin kuşaklararası aktarımında ana babalık stillerinin rolü. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Ildız, G. İ., Ahmetoğlu, E., Yavuz, E. A. (2017). Assessment of attachment in children. Educational Research and Practıce, 256.

Işık, İ. (2019). 6 Yaşında Bağlanma Durumları Güvenli ve Güvensiz Olarak Tespit Edilen Çocukların 19 Yaşında Sosyal Durumlarının İncelenmesi (Master's thesis, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü).

İlhan- Ildiz, G., Ahmetoglu, E. (2016a). Attachment in children. Developments in Educational Sciences: 183.

İlhan- Ildiz, G., Ahmetoglu, E. (2016b). An examination of attachment status of preschool children. International Education Studies, 9(12), 232-243.

İlhan-Ildız, G., Seven, S. (2018a). Bazı değişkenlere göre 6 yaş çocuklarının bağlanma ve ebeveynlerinin duygu sosyalleştirme davranışlarının değerlendirilmesi. VIII. International Congress on Research in Education (ICRE) Bildiri Özeti Kitabı. ISBN : 978-605-82193-2-8.

İlhan-Ildız, G., Seven, S. (2018b). 30 İLE 45 yaşları arasındaki yetişkinlerin sevgiyi alma ve aktarma biçimleri üzerine nitel bir çalışma. VIII. International Congress on Research in Education (ICRE) Bildiri Özeti Kitabı. ISBN : 978-605-82193-2-8.

Kerns, K. A., Klepac, L., Cole, A. (1996). Peer relationships and preadolescents' perceptions of security in the childmother relationship. Developmental Psychology, 32, 457- 466.

Kerns, K. A., Abtahi, M. M. (2017). Attachment in middle childhood. In The Cambridge Encyclopedia of Child Development (pp. 454–458). https://doi.org/10.1017/9781316216491.072.

Klagsbrun, M., Bowlby, J. (1976). Responses to separation from parents: a clinical test for young children. British Journal of Projective Psychology & Personality Study.

Kobak, R., Cassidy, J., Lyons-Ruth, K., & Ziv, Y. (2006). Attachment, stress, and psychopathology: A developmental pathways model. In D. Cicchetti & D. J. Cohen (Eds.), Developmental psychopathology: Theory and method (p. 333–369). John Wiley & Sons, Inc..

Lecompte, V., Moss, E., Cyr, C., Pascuzzo, K. (2014). Preschool attachment, self-esteem and the development of preadolescent anxiety and depressive symptoms. Attachment & Human Development, 16(3), 242-260.

Main, M., Kaplan, N., Cassidy, J. (1985). Security in infancy, childhood, and adulthood: A move to the level of representation. Monographs of The Society For Research in Child Development, 66-104.

Ogelman, H. G., Seven, S. (2012). Investigating preschool children's attachment styles and peer relationships. Procedia-Social and Behavioral Sciences, 47, 765-770.

Omrak, C. (2018). Okul öncesi dönem çocuklarının bağlanma örüntüleri ve duygu düzenleme becerilerinin teknoloji kullanımıyla ilişkisi. Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Dinçer, G. N. (2019). 6 yaş çocuklarında bağlanma figürleriyle kurulan bağlanma stilleri ve oyun becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi (Master's thesis, Hasan Kalyoncu Üniversitesi).

Özkan, K. (2019). Okul öncesi eğitimine devam eden 5-6 yaş grubu çocuklarda bağlanma ve anne-baba-çocuk ilişkisi. Kütahya Dumlupınar Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Temel Eğitim Ana Bilim Dalı Okul Öncesi Eğitimi Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.

Pasco-Fearon, R. M., Belsky, J. (2011). Infant–mother attachment and the growth of externalizing problems across the primary school years. Journal of Child Psychology and Psychiatry, 52(7), 782-791.

Pietromonaco, P. R., Feldman Barrett, L. (2000). Attachment theory as an organizing framework: A view from different levels of analysis. Review of General Psychology, 4(2), 107-110.

Seven, S. (2006). 6 Yaş çocuklarının sosyal beceri düzeyleri ile bağlanma durumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Anabilim Dalı, Doktora Tezi, Ankara.

Seven, S. (2010). Attachment and social behaviors in the period of transition from preschool to first grade. Social Behavior and Personality: An İnternational Journal, 38(3), 347-356.

Seven, S., Ogelman, H. G. (2012) Attachment Stability in Children Aged 6 to 9 Years in Extended and Nuclear Families. Early Education & Development, 23 (5), 766-780. Doi: 10.1080/10409289.2011.607362

Seven, S., Yeşilyurt, F., Seven, Z. D. (2020). 6 yaştan 19 yaşa utangaç çocukların problem davranış ve bağlanma durumlarının boylamsal olarak incelenmesi (13 Yıllık Boylamsal Çalışma). Munzur Kongresi. Tunceli.

Seven, Z. D. (2017). Farklı aile tiplerinde yaşayan anne ve 30- 42 aylık çocuklarının anne duyarlılığı bağlamında etkileşimlerinin incelenmesi. Yüksel Lisans Tezi, Okan Üniversitesi, İstanbul.

Sevingil, F. N. (2018). 7-12 yaş çocuklarının bağlanma stilleri ile okul başarıları arasındaki ilişkinin incelenmesi: Tarsus ilçesi uygulaması (Master's thesis, Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü).

Sezal, İ. (2003). Neden Sosyoloji. Ankara: Martı Yayınevi.si uygulaması (Master's thesis, Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü).

Smyke, A. T., Zeanah, C. H. (1999). Disturbances of attachment interview. Unpublished manuscript.

Sroufe, L. A., Carlson, E. A., Levy, A. K., Egeland, B. (1999). Implications of attachment theory for developmental psychopathology. Development and psychopathology, 11(1), 1-13.

Şahin, G. (2015). Okul öncesi çocukların yürütücü işlevlerinin ve duygu düzenleme becerilerinin bağlanma örüntüleri açısından incelenmesi (Doctoral dissertation, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü).

Şahin, H. G. (2019). 60-72 aylık çocukların bağlanma durumları ile yalnızlık ve memnuniyetsizlik duyguları arasındaki ilişkinin incelenmesi (Master's thesis, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü).

Teze, S., Arslan, E. (2016). Annesi çalışan 6 yaş çocukların ayrılık kaygısının bağlanma stilleri açısından incelenmesi. The Journal of Academic Social Science Studies International Journal of Social Science, 52, 417-435.

Thompson, R. A. (1994). Emotion regulation: A theme in search of defination. In N. A. Fox, The Development of emotion regulation. Biological and Behavioral Consideration Monographs of the Society for research in child development, 59, 25-52.

Ural, O., Güven, G., Sezer, T., Azkeskin, K. E., Yılmaz, E. (2015). Okul öncesi dönemdeki çocukların bağlanma biçimleri ile sosyal yetkinlik ve duygu düzenleme becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi. Hacettepe University Faculty of Health Sciences Journal, 2.

Verschueren, K., Marcoen, A. (1999). Representation of self and socioemotional competence in kindergartners: Differential and combined effects of attachment to mother and to father. Child development, 70(1), 183-201.

Waters, E., Deane, K. E. (1985). Defining and assessing individual differences in attachment relationships: Q-methodology and the organization of behavior in infancy and early childhood. Monographs of the society for research in child development, 41-65.

Yıldırım-Kurtuluş, H. (2016). Okul öncesi kuruma devam eden 4-5 yaş grubu öğrencilerin benlik kavramı ve bağlanma stillerinin anne davranışları açısından incelenmesi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Ana Bilim Dalı, İstanbul.

Yıldırım, A., Şimşek, H. (2013). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri.(9. Genişletilmiş Baskı) Ankara: Seçkin Yayınevi.

Ulakbilge
Sosyal Bilimler Dergisi

AN EVALUATION OF ATTACHMENT STATUS OF 6-YEARS-OLD CHILDREN IN STUDIES INVOLVING INCOMPLETE DOLL FAMILY STORY SCALE TURKISH SAMPLE

Serdal SEVEN
Gökçen İLHAN ILDIZ

Abstract

The goal of this study is to identify attachment styles of 6-year-old children using Incomplete Stories with Doll Family (ISDF) and evaluate the subject in the context of Turkey. In this context, answers were sought to what the average attachment scores of children and distribution of attachment styles were, which cities and regions samples were selected from, what variables were positively and negatively related to attachment. Document analysis, a quantitative research method for case studies, was conducted for the study. Criteria sampling, one of the purposeful sampling strategies, is the sampling method of the study. 17 studies published between 2006 and 2020 that met the relevant criteria. Studies that were identified according to the goal of the study were subjected to a 5-stage content analysis. Analysis results indicate that the lowest attachment score is14.20 and the highest is 23.96 and average attachment score of 17 studies is 20.63. Results also reveal that average attachment score of 16 studies is in the "avoidant" attachment style score range and average attachment score of 1 study is in "hostile/negative" attachment style score range while scores of studies excluding the one with "hostile/negative" attachment style is around 4 score range. It was also found that studied involved in the sample were conducted in seven regions of Turkey. According to the variables that significantly correlate with DSCT, attachment are positively related to 15 variables and negatively related to 10 variables. Variables that are positively related to attachment are pro-social behaviours, school adaptation skills, gender in favour of girls, parents' educational level, socio-economic status of families, family functions, relations with parents, self-esteem, cognitive abstraction and cognitive flexibility, play behaviours, emotion regulation skills, mother's attention and warmth. Variables that are negatively related to attachment are aggression, antisocial behaviours and adaptive problems, peer exclusion, fear/anxiety, attention deficit and and hyperactivity disorder, physical and emotional punishment by mother, loneliness and dissatisfaction.

Keywords: ISDF, attachment, 6 age, Turkey